№ 61 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czaśopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 61 (153) Hod II. Wilnia. 31 lipnia 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Niemcy u Padolli.

30 lipnia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Pabiedzi artyleryjski ahoń worahoŭ uzmacawaŭsia nanowa. Na uzbiarežžy i na adrezku ad Het-Sas da Weltje artyleryjskaja bitwa krapčeła i ŭ načy. Razwiedačnyje družyny anhličan tutaka adkinuty.

Front niamieckaho Naślednika: Pry Šmen de Dam, na šyryni 9 kilom. frontu, try świežyje francuskije dywizii pačali iznoŭ wialiki šturm. Ahniom i kontratakami my ŭsiudy adbili jaho. Na poŭdni ad Aj hetak sama adbity dźwie ataki. Worahi ŭsiudy mieli ciažkije straty, ničoha nie dajšoŭšy.

U bitwach na pawietry worahi utracili 10 samalotaŭ.

Uschodni teatr:

Hrupa wojsk Bem-Ermoli:
My pierajšli ŭ niekolkich miejscoch hraničnuju raku Zbruč. Rasiejcy dzieržacca na harach na ŭschodzi ad jaje. Na Poŭdni ad Škały my dajšli Zbruča. Na paŭnočnym bierazi Dniestra my pierajšli cieraz Karaloŭku. Na paŭdziennym zachodzi ad Zalešččyk my adkinuli worahoŭ dalej.

Front erc-hercoga Jozefa: Na uschodnim bierazi Čeremoša worahi uporna baroniacca. Miž Załučem i Wišnecam my pasunulisia ŭpiarod. U dalinie Sučawy my dajšli da Seletynia.

Front Makienzena: Na poŭnačy ad Fokšan i ŭ uści Rymnikula ŭziaty niekolki sot pałonnych.

AMSTERDAM (W.T.B.). Rasiejskaja hranica ad 28 lipnia da 15 žniŭnia začyniena jak dla pryjezdu, tak i wyjezdu.

PIECIARBURH (P.T.A.). Tymčasowy ŭrad apulikawaŭ zajawu, što ŭsim hramadzianam Rasiei dajecca poŭnaja swaboda sumleńnia.

PIECIARBURH (P.T.A.). Nacyonalny kongress u Maskwie zbiarecca tolki pašla skančacielnaj pierastrojki gabinetu, značyć, bolej-mieniej za tydzień. Urad wiadzie pierehawory z roznymi dumskimi dziejačami, asabliwa s kadetami, partyja katorych pryncypialna zhodziłasia, kab niekatoryje členy jaje ŭwajšli ŭ gabinet.

ŠTOKHOLM. Oficyalna paćwierdžen arešt Lenina.

WIENA. Ukrainski Sajuz u aŭstryjackim parlamencie s pryčyny prypadkoŭ u Rasiei pryniaŭ rezolucyju, kažučy, što ukrainski nacyonalny ruch staŭsia zachodnia-europejskaj sprawaj i nia wyjdzie ŭžo s-pamiž spraŭ wyšejšaj palityki.

BIEŁASTOK. Korrespondenz B. danosić, što rasiejskich rubloŭ u mežach Ober Ost oficyalnyje kassy bolš nie prynimajuć s pryčyny poŭnaho upadku rasiejskaj waluty.

BERLIN. Siamski pasoł zajawiŭ u ministerstwie zahraničnych spraŭ, što Siam znachodzicca u stanie wajny z Niamieččynaj.

ŽENIEWA. U bitwach pad Smarhoniami pieršy rasiejski žanocki bataljon atrymaŭ swajo pieršaje bajewoje chryščeńnie. Swaim prykładam jon pawioŭ u bitwu susiednije dywizii.

BERLIN (W.T.B.). Nowyje udačy padwodnych łodak kala bierahoŭ Anhlii: 23.000 tonn.

PARYŽ. „Petit Parisien" danosić s Piaciarburha, što rasiejskaje ministerstwo adrakłosia ad swajho žadańnia pierehladzieć wajennyje mety, kab nia wyzwać falšywych hutarak.

BAZEL. Hłaŭnakamandujučy paŭdziennа-zachodnim frontam hienerał Korniłow atrymaŭ ad tymčasowaho uradu nieahraničenyje paŭnamoćča. Hienerały Ruzskij i Hurko wyzwany ŭ Piaciarburh.

Urad pastanawiŭ začynić usie hazety, jakije pišuć proci wajny.

LUGANO. «Secolo» danosić, što konferencija sajužnikoŭ u Paryžy namieciła stratehičnyje korki na zimu i wiasnu 1918 hodu.

Začarowany kruh.

Faktyčny ciapierašni dyktatar Rasiei, Kierenskij, pačynajučy swajo nastupleńnie, zrabiŭ tuju-ž abmyłku, jakuju jašče ŭ pačatku wajny rabili takije świetłyje syny rasiejskaho narodu, jak Kolubakin, Obninskij i inš.

Kolubakin, tak biezkarysna złažyŭšyj swaju haławu pad Waršawaj, Obninskij, nałažyŭšyj sam na siabie ruki pašla taho, jak swaimi wačyma ŭbačyŭ rabotu carawych słuh u «wyzwolenaj» ad Aŭstryi Haličynie, i cely rad ich adnadumcoŭ wieryli, što pabiednaja rasiejskaja armija, wyjhraŭšy wajnu, wierniecca damoŭ i tut dojdzie pabiedy nad druhim swaim woraham — samadzieržaŭnym carskim uradam. Ničoha nie pamahali dokazy palityčnych pracŭnikoŭ ich, kazaŭšych, što pabieda Rasiei — heta pabieda staroha ładu, što ad hetaho carskaja ŭłaść nad narodam tolki uzmacujecca; nie pamahali historyčnyje prykłady, jak japonskaja wajna, proihryš katoraj wyzwaŭ rewoluciju i daŭ Rasiei Dumu: hetyje ludzi iśnie krepka wieryli ŭ jarki miraž, stworeny ich haračaj luboŭju da Baćkaŭščyny.

Nie pabiedy, a wajennyje nieŭdačy wyzwali ŭ Rasiei ciapierašni razhrom samadzieržawija i pałažyli kaniec carskaj haspadarcy. I ŭžo heta adno pawinno było padkazać hałowam rewolucyjnaj Rasiei, što, wajujučy dalej, jany staŭlajuć na kartu ŭwieś nowy ład, usie zdabyčy rewolucii, što nowyje nieŭdačy na froncі — heta strašenny ŭdar rewalucyjnamu prawicielstwu. Ale Kierenskij, nia hledziačy na heta, pačaŭ nastupleńnie, i woś na našych wačach užo adbywajecca raspłata za nieŭdačy ŭ Haličynie...

Tymčasowy ŭrad winawacić u haliсkim pahromie bolšewikoŭ, — zusim tak sama, jak carskaje prawicielstwo winawaciło ŭ raniejšych swaich nieŭdačach «socyalistoŭ», «žydoŭ» i, naahuł, «inorodcoŭ». Rastłumačyŭšy hetak pryčynu nieŭdačy swajej falšywaj palityki, tymčasowy ŭrad dalej idzie staroj darohaj. Čaho jon dojdzie?

Možem skazać tolki adno: daroha heta da skoraho mira nie wiadzie. Nie wiadzie zatym, što pieršaja rasiejskaja wialikšaja pabieda ŭmacawała-by ŭpaŭšy wajaŭničyj duch u narodzi, zusim zahłušyła-by hołas tych, chto ciapier tak ćwiorda dabiwajecca mira. A tady pierad nami — cełyje nowyje hady wajny, ŭ čas katoraj mohuć zdarycca ŭ Rasiei zusim niespadziewanyje prypadki. Dy nawat u najlepšym prypadku, kali-b wajna pajšła dalej udačna dla Rasiei, jana budzie kaštawać hetulki achwiar žyćciom i mieńniem čeławiečym, skolki nie zabrała by najbolš krywawaja rewolucija. — Naadwarot, nieŭdačy na froncі mohuć tolki uzmacawać u Rasiei žadańnie čym-chutčejšaho mira i hetym samym nabližyć zamireńnie ale tady i ŭ šyrokich narodnych massach može uzniacca strašenny bunt proci rewolucyjnaho prawicielstwa, katoraje ŭsie budzie ličyć za winawajcu nieŭdač, i tut stworycca šyrokaja pole dla raboty worahoŭ rewolucii, staronnikoŭ carskaj ułaści.

Kierenskij, ustupiŭšy hroźbam sajužnikoŭ i pačaŭšy nastupleńnie, papaŭ zapraŭdy ŭ začarowany kruh: kab niedapuścić anarchii, abo kontrrewolucii, jon dalej wiadzie wajnu; spatykajučysia z nieŭdačami, jon choče pakryć ich nowymi pabiedami i idzie ŭsio dalej i dalej praz hory trupoŭ, dy pa hetaj darozi može dajści tudy, skul upadak sulić śmierć; žadańniem dajšci mira pabiedami jon addalaje hety mir.

Abmyłka, zroblenaja budaŭničym pry zakładzinach fundamenta ściany, wyjaŭlajecca wa ŭsiej dalejšaj raboci i hrozić zniščeńniem jaje. Hetaja samaja hroźba staić ciapier pierad rewolucyjnaj Rasiejaj.

J. M.

Tempora mutantur...*)

Piśučamu hetyje słowy papało niejak u ruki apisańnie światkawańnia 200-letniaho jubileju pabiedy Piatra I nad Šwedami pry wioscy Lasnoj, Mahiloŭskaj huberni, jakoje adbyłosia 28 wierašnia 1908 hodu. U wočy kinułasia adna stranička: na jej nadrukowana pramowa deputata ad Jarasłaŭkaj huberni, katory ad imi jarasłaŭcoŭ mowiŭ hetak:

«Pasyłajučy nas u Lasnuju, ŭ hłyb staroj Biełarusi, mnie, jarasłaŭcu pawodłuh miejsca žyćcia i karannomu biełarusu pa rodu, jarasłaŭcy zahadali: „Idzi da rodzičoŭ swaich, addaj im naš bratni prywiet i skažy im: z mutnym patokam rewolucii dajšła da nas, jarasłaŭcoŭ, dziŭnaja i niepadobnaja da wiery wiestka, bytcym braty našy, biełarusy, pačali dawać posłuch rujnujučym hutarkam ab niejkaj aŭtonomii Biełarusi. Dyk skažy našym rodnym bratom pa krywi, što Wialikaja Ruś na wieryć hetkim čutkam: jana złučena z Biełaj Rusšu nierazryŭnymi zwiaziami — supolnaj wieraj, jazykom i jadynaj Dzieržawaj Wialikich samadzieržcoŭ usiaje Rasiei. I ŭ hety dzień zwiaž uzmacowywajecca uspaminami ab tej bratniaj światoj krywi ruskich witezioŭ, jakaja praliłasia 200 hadoŭ tamu nazad na Laśnianskim poli...»

Swaju pramowu aratar zakončyŭ zdrawicaj za wiečnuju, nierazryŭnuju i nierazdzielnuju jednaść Biełaj i Wialikaj Rusi...

*) Časy zmieniajucca...

Heta było 9 hadoŭ tamu nazad. A woś ciapier toje, ab čym tady biełaruski abmaskoŭleny emihrant hawaryŭ, jak ab «dziŭnaj, niepadobnaj da wiery wieści», zbywajecca na našych wačach: aŭtonomija Biełarusi ŭžo apawieščena na wiadomym biełaruskim zjezdzi ŭ Minsku.

Mieniajucca časy, i «niepadobnaje da wiery» stanowicca realnym faktam, kali tolki maje pad saboj hrunt. Biełaruskaja sprawa taki hrunt mieła zdaŭna, i woś ciapier dumki-sny biełarusoŭ pačynajuć zbywacca!

Hramadzianin.

Krapotkin ab Polščy.

Kniaź Krapotkin, katory ad 1876 h. žyŭ u Anhlii dy hetak byŭ u ssyłce 40 hadoŭ, jak wiadoma, ŭraz že pašla pierewarotu ŭ Rasiei wiarnuŭsia ŭ Baćkaŭščynu. Krapotkin — biazspornа najbolš wydatny predstaŭnik rewolucyonizmu, na katoraho s praŭdziwaj pašanaj uhledajucca ŭsie demokraty ŭsich staron. Woś, cikawa paznajomicca z jaho pahladam na polskaje paŭstańnie 1863 h.

Krapotkin kaže:

«Apošnim udaram, katory prymusiŭ Aleksandra II adwiarnucca ad liberalnych idej i prystać da reakcii, było polskaje paŭstańnie 1863 h. Jak wiadoma, ŭ pačatku hetaho paŭstańnia sympatyi rasiejcoŭ byli na staranie palakoŭ. Nawat hetki jary staronnik panawańnia wialikarusoŭ nad druhimi sławianami, jak Aksakow, žadaŭ, kab prawicielstwo dało aŭtonomiju Polščy. Pa ŭsiej Rasiei zbirali hrošy na karyść paŭstancoŭ i inšyje aficery admowilišci sa swaimi sałdatami proci paŭstancoŭ, a niekatoryje nawat adkryta pierajšli da apošnich. Hetyje sympatyi wypływali s pierakonańnia demokratyčnaj Rasiei, što paŭstańnie budzie mieć demokratyčny charakter i što tymčasowy polski ŭrad daść swaim sielanam wolu. Heta było tym bolš patrebnym, što pałažeńnie polskich sielan było jašče ciažejšym, čym pałažeńnie rasiejskich sielan. Na žal, ničoha padobnaho nie zdaryłosia. Partyja šowinistoŭ i šlachta zusim adkinuli sprawu wyzwaleńnia sielan. Tady Aleksandru II udałosia ŭ polskaj sprawie pierepiahnuć na swoj bok i rasiejskich demokratoŭ, što paŭstańnie šlachty mieło na meci nia hetulki wyzwaleńnie Polščy, jak razbićcie liberalnych reform Aleksandra II, u tym liku wyzwaleńnia sielan. Polskije sielanie zrazumieli, što paŭstańnie baronić tolki karyść mahnatoŭ i adwiarnulisia ad paŭstańnia, a Aleksandar II, skasawaŭšy pryhon i ŭ Polščy, zusim zaŭładaŭ dušoj polskaho sielanstwa.

U Wilni i wakolicach.

× **Centralny sajuz wilenskich žydoŭskich kooperatywoŭ** na zasiedańni 24 lipnia pastanawiŭ razwinuć šyrejšuju rabotu. Usie narodnyje straŭni pry kooperatywach pastanoŭleno addać pad kiraŭnictwo centralnaho sajuza.

× **Ahulnaje strawawańnie.** S pryčyny nieahraničenaj spekulacii na kartach na zupu, katoraja dajšła taho, što kartački skuplali dziela pierepradažy za darażejšuju canu — značyć. na spekulaciju, miestowy ŭrad učyniŭ kroki, kab zrabić pierepradažu kartaček niemahčymaj.

Ab razmierach ahulnaho strawawańnia ŭ horadzi haworać cyfry: ŭ pačatku lipnia ŭ 120-ci straŭniach brali zupu 109 600 asob, — značyć, 80% žycharoŭ.

× **Zbirajcie hryby** i sušycie na zimu! Sušenyje hryby ŭ 7 razoŭ pažyŭniejšyje, čym świeżyje.

× **Dziela čystaty.** Na Zarečnaj wul. № 2 ustrojen treici punkt dziela ačystki ad wošy. Pryšnicy darma. Wanna kaštuje adnu marku.

× **Pawyšeńnie žaleznadarožnaho taryfa.** Ad 1 žniŭnia 1917 h taryf za prawoz u mieżach Ober Ost i wywoziačy ŭ Niamieččynu harodnin i lesu pawialičywajecca na 7%.

× **U akružnym sudzie.** Na apošnim zasiedańnie akružnaho suda razhledženy hetkije sprawy.

Kawal Wincenty Rusowič napaŭ 14 lipnia na darozi ŭ Wilniu na dziaŭčynku 16 hadoŭ i gwałtam adabraŭ u jaje spažyŭnyje pradukty. Za hrabiežstwo na publičnaj darozi jaho zasudzili na 1 hod u papraŭčy wastroh.

Jan Łopata s Kaźlin, sielanin Ludwik Baškiewič z Niemenčyna, rabotnik Jazep Bujko z Bezdan i Tuškieŭski z Wiatroŭskaj zrabili cheŭru, kab rabawać padarožnych, hłaŭnym čynam bab sa spažyŭnymi praduktami. Kožnaho z ich zasudzili na $1^1/_2$ hodu ŭ papraŭčy wastroh.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz	najniž.
26—27	+ 15°	+ 9,5°
27—28	+ 18,5°	+ 12°
28—29	+ 19°	+ 7°
29—30	+ 21°	+ 13°

Z USIAHO KRAJU.

Zahad ab warožych latunoch.

Hłaŭnakamandujučyj na Ŭschodzi wydaŭ zahad, jak tutejšyje žychary pawinny adnasicca da warožych latunoŭ. Za niespaŭnieńnie jaho karacimuć štrafam da 10.000 m. abo wastroham da 5 hadoŭ. Zahad zabaraniaje padchodzić da spuściŭšahosia swajej achwotaj ci proci woli warožaho latuna, apryč prypadkoŭ, kali treba pamahčy pahibajučamu latunu ci wyratawać jaho mašynu ad zništažeńnia. Za dawańnie letajučym warožym latunom jakich kolečy znakoŭ winawatych buduć addawać pad sud za zdradu hasudarstwa.

Miečarni u Ober Ost.

Ciapier u mieżach Ober Ost pracuje 600 miečareń roznaj wieličyni.

Ceny na masło buduć pawialičeny z 250 da 300 marak za centner. Pastaŭščyki małaka buduć atrymliwać za swajo małako tak sama wyšejšuju canu, kab pawialičyć dabywańnie małaka.

Ceny papiros.

U m. Ob.Ost papirosy pawodłuh cen buduć raždzieleny na 10 hrup: 2, $2^1/_2$, 3, $3^8/_{10}$, $4^3/_{10}$, 5, $6^1/_2$, 8, $10^1/_2$ i $12^1/_2$ fen.

HRODNIA. Na apošnim spektaklu ŭ miestowym teatry wyjawiłosia wialikaje mašenstwo z biletami, katoryje ŭžywalisia pa niekolki razoŭ. Mnoha publiki było wydaleno ŭ siaredzinie spektakla.

BIEŁASTOK. Tut iznoŭ wykryli dwa patajnyje brawary.

BIEŁASTOK. U fabryce Majsieja Zilbera ŭ načy z 20 na 21 lipnia ukradzieny 4 ramiennyje pasy canoj, jak na ciaperašni čas, kala 4.000 m. U fabryce Jazepa Solte ukradzieny 5 pasaŭ.

INDURA. Za narušeńnie roznych zahadoŭ aštrafowany ad 10 da 30 m. 19 asob.

JASKRA. Daŭniejšy staršyna, Snarski, zasudžen na 200 rub. štrafu za toje, što zhodziŭsia wydać za chabara sielaninu 27 hadoŭ zawiereńnie, bytcym jamu bolš 47 hadoŭ, kab hetak zwolnić jaho ad jaŭki dziela wajennaho kantrolu.

«Wilnaer Ztg.» piše:

Litoŭskaje Correspondenz-Buro ŭ Lozannie šyryć wiestku, bytcym litoŭski sejm, katory ad 31 maja da 3 lipnia zanimaŭsia ŭ Piaciarburzi litoŭskaj sprawaj, abjawiŭ Litwu niezaležnaj respublikaj. Hetu wiestku treba paprawić: sprawa idzie nie ab litoŭskim sejmie, a ab małoj hrupie ludziej, katorymi ihrajuć rasiejcy.

«Rieč» piše, što na hetym «sejmie» nacyonał-demokrat Janech(?) zajawiŭ, što tolki 10% litwinoŭ znachodziecca ješče pad Rasiejej, i hetaje sabrańnie nie maje prawa pastanaŭlać ab Litwie. Predstaŭnik socyał - demokratoŭ skazaŭ, što dola Litwy može być razwiazana tolki litoŭskim sejmam u Wilni. Bar. Šyling zajawiŭ, što litwiny nia mohuć ničoha spadziewacca ad Rasiei.

Litoŭski «sejm» składaŭsia sa 112 socyalistoŭ, 100 chryścijanskich demokrataŭ, 57 pastupoŭcaŭ, 20 radykalnych demokrataŭ i 26 litoŭskich nacyonał-liberałoŭ.

MINSK. Maskoŭskaja hazeta «Russkoje Słowo» piše, što ŭ radzie rab. i sałd. u Minsku pierewažywajuć bolšewiki. Jany ŭsiudy sazywajuć narodnyje schodki proci wajny i demonstracii za kronštackuju radu. Miž sałdatami wiaduć ahitaciju za klič: «chto choče kanca wajny, nichaj pryłučajecca da nas!»

WIESTKI Z RASIEI.

PIECIARBURH (P.T.A.). Krajniaja patreba uzmacawać achranu rasiejskaj hranicy i niedapuścić wialiki prytok niežadanych i padazrycielnych asob u Rasieju prymusiła tymčasowy ŭrad zakryć hranicy dzieržawy.

Wypisy z biełaruskaj literatury.

Addzieł I.

Probki literaturnaj mowy XIII—XIX stalećcia.

(Hladzi «Homan» № 58—61).

Ewanhielija Ciapinskaho.

Druhaja paławina XVI stalećcia.

Ewanhielija
Swietaja Isusa Chrysta
napisanaja čerez Marka świetoho.

1. Počatok ewanhielii Isusa Chrysta Syna Božoho.
2. Jak jesć napisano ŭ prorocech. Oto ja posyłaju anhiela mojeho pierеd obličjem twoim, kotoryj zhotowić dorohu twoju pierеd toboju.
3. Hołos kryčačaho ŭ pustyni: hotujcie dorohu panskuju, prostyje čynicie sciežki jeho.
4. Byŭ Joan kresciečy ŭ pustyni i propowiedajučy kreščenje pokajańja na otpuščenje hrechow.
5. I wychodziła k niemu ŭsia Judzkaja storona, i Jerosulimlanie i krescilisia ŭsi ŭ Jerdanie rece ot jeho wyznawajučy hrechi swoi.
6. A byŭ Joan obołočen šersciju wierbłudžaho wołosu i remiennyj pojas na pojasnicy swojej, a jeŭ šaranču a miod dziki.
7. I opowiedał kažučy: idzieć dužejšyj nižli ja śledom za mnoju; u Jeho ja niehodzien nachiliŭšyś rozwiazaci remień obuwja Jeho.
8. Ja chresciŭ was wodoju, a Toj budzieć chryscici was Duchom Swiatym.

S pradmowy da Jewanhielii Ciapinskaho.

. . . „dzieła wiečnaj zapłaty sobie ot Boha, wy by, pomohajučy wašomu narodowi nieumiejetnosciu zawiedzienomu i utrapienomu, mitropolita wašoho, władyk i učycielej wašych do toho prośbami wašymi nakłoniali, aby onyje nie ulehali posułam dle posiadania stolic odzin pierеd druhim, nie dožywociej i prywilejew odzin nad druhim obwarowaniejšych, ale sami učyliś by Słowa Božoho i bracju wašu k tomu-ž pobudžali; aby onyje (duchoŭniki) załožyli škoły i wydźwihnuli nauku słowa Božoho, tak mnoha let zaniedbanuju“.

. . . „a škoły powinny byci učynieny z majetnosciej, kotoryje sławnoje pamieci predkowie panoŭ nadali stanowi duchoŭnamu nie na marnotractwa, nie na stroj i što takoho, ale dle nauk; nie takich nauk jako ciepier, na wiečnyj swoj ŭstyd tolko pročesci i to ledwo w swojem jezyku, nie bolš učatsie. Kotorych (bratoŭ) ja nie odnomu kotoromu, ale ŭsim s toju potreboju otčyzny, wašoje bohobojnoje piłnosci, rostropnosci i wiernosci poručaju i zostawuju, prosiečy Pana (Boha) abych byŭ hotoŭ, ježli onaja (otčyzna) do konca zhinieć, z jeju zhinuci, abo jeśli čerez waš retunok budzieć wydźwihniena, z wami i z jeju wybrynuć“.

Pradmowa Lwa Sapiehi da „Statuta Litouskaho“ 1588 hodu.

Byli tyje časy Najjasniejšyj Miłosciwyj, Hospodaru Korolu, koli w tom znromažeńju, a pospolitowańju ludskom, kotoroje my Rečju Pospolitoju na-

Što datyčecca zakryćcia hranic dla wyjezdu z Rasiei, dyk heta zahadano s pryčyny žadańnia uradu wyławić prastupnyje elementy, katoryje ukrywajucca ad sudoŭ, i čyślenych špijonaŭ, katoryje naježdžajuć u Rasieju.

Razumiejučy, jak ad hetaho cierpić narod, urad zahadaŭ hetyje kroki tolki na čas da 15 žniŭnia.

PIECIARBURH. (P. T. A.). Wialiki nacyonalny zjezd predstaŭnikoŭ roznych orhanizacij i ŭsich dumskich deputatoŭ zbiarecca ŭ Maskwie 31 lipnia.

U tuju platnicu Kierenskij prybyŭ na supolnuju naradu spaŭnicielnaho kamitetu rady rab. i sałd. i predstaŭnikoŭ sielan i zaprasiŭ ich na hety zjezd. Jon skazaŭ: «Udary na fronci i ŭ śpinu — hetkije silnyje, što my pawinny sabrać usie siły, kab ratawać wolu. Na zjezdzi ŭ Maskwie urad budzie prasić pamahčy jamu ŭ hetaj zadačy. Tam jon adkryje praŭdziwaje pałažeńnie staronki. Praryŭ frontu stwaryŭ dobry hrunt dziela kontrrewolucii, ale ŭrad ćwiorda pastanawiŭ usiemi siłami barocca proci anarchii i zrabić niemahčymym pawarot starany da staroj formy upraŭleńnia». Kierenskij prasiŭ spaŭnicielny kamitet razarwać usie znosiny z elementami, katoryje pracujuć na karyść kontrrewolucii. Maršałak rady, Čcheidze, adkazaŭ, što ŭrad znojdzie ŭ kamitecі mahutnuju aporu dziela ratawańnia rewolucii i Rasiei.

LONDON. «Daily News» danosić s Pieciarburha:

Rada rab. i sałd. pastanawiła ŭraz že prystupić da wybaroŭ u ustanoŭčy sejm, katory maje składacca z 800 deputatoŭ — pa adnym na kožnyje 200.000 žycharoŭ. Za wybarnyje adzinki prynialy huberni, jakije buduć wybirać nia mienš 5 deputatoŭ. Pieciarburh i Maskwa buduć stanawić asobnyje wybarnyje adzinki.

PIECIARBURH (P.T.A.). Spaŭnicielny kamitet rady rab. i sałd. 300-mi hałasoŭ proci 11-ci pry 60-ci strymaŭšychsia ad padačy hołasu prynlaŭ rezoluciju, damahajučysia addačy bolšewikoŭ pad sud za orhanizaciju razruchoŭ, padbiwańnie da buntu i atrymliwańnie hrošy ad niemcoŭ. Rezolucija trebuje publičnaho suda nad Leninym i Zinowjewym. Partyju bolšewikoŭ rezolucija pryzywaje ŭraz že wyskazać swoj prysud swaim kiraŭnikom. Usie, chto budzie adadzien pad sud, pawinny być da kanca suda wydaleny sa spaŭnicielnych kamitetoŭ.

ŠTOKHOLM. Tutejšaja Korespondencija, katoruju wydajuć bolšewiki, drukuje rad dakumentoŭ, kab pakazać, što Kierenskij dziela zmahańnia z bolšewikami ŭžywaje najbolš surowych sposaboŭ, užywanych u časach panawańnia samadzieržawija.

ŠTOKHOLM. Chodziać čutki, što pałažeńnie Kierenskaho s pryčyny ganhreny na nazie wielmi surjoznaje. «Daily Expres» piše, što Kierenskij, abježdžajučy pad ahniom na aŭtomobilu Halicki front, ranien surjozna.

Bolšewiki wydajuć ciapier nowuju hazetu „Nowaja Prawda".

Ukrainskaja Rada, jak danosiać s Kijewa, pryniała imia sejmu niezaležnaj Ukrainy.

«Birž. Wied.» pišuć, što finlandzki hieneral-hubernatar Stachowič padaŭsia u adstaŭku, nia zhodziŭšysia na wostryje kroki Kierenskaho proci Finlandzii.

LONDON. Tutejšyje hazety drukujuć pramowy, skazanyje ŭ pieciarburskaj radzie rab. i sałd. pierad apošnimi razruchami. Jany paŭny napaściej na Brusiłowa, ab katorym Čcheidze skazaŭ, što jon bies nijakaj karyści zahubiŭ poŭmiljona rasiejskich hramadzian.

Anhlickije hazety pišuć, što hieneral Korniłow rasstrelaŭ swajej artyleryjej celuju dywiziju XI armii. «Daily Express» z hetaj pryčyny kaže, što taja dywizija składałasia nie z sałdatoŭ, a s palitykoŭ — adnadumcoŭ Lenina, zaražaŭšych usiu armiju swaimi pramowami.

PIECIARBURH. „Now. Wr." piše, što Kierenskij atrymaŭ piśmo s krejsera „Awrora", što jaho zabjuć, kali jon da kanca lipnia nie admowicca ad stanowišča ministra-prezydenta.

LONDON. «Daily Telegr.» danosić s Pieciarburha ab pieramieni pahladoŭ hramadzianstwa. Ciapier užo treba bierahčysia, kab palityka nie pajšła pa reakcyjnaj darozi. Adna konnaja dywizija wyskazała žadańnie, kab bolšewikoŭ wydalili z rady rab. i sałd. Ab warožym da bolšewikoŭ nastrajeńni danosiać i s prawincii. Hetak, z Rostowa danosiać ab napaściach na bolšewikoŭ.

PIECIARBURH. (P.T.A.). Paśla taho, jak hłaŭnakamandujučyje na frontach zažadali, kab dziela adnaŭleńnia dyscypliny była-by wierniena kara śmierci, kara heta wierniena i budzie mieć siłu da kanca wajny. Wajennyje sudy składajucca s troch aficeroŭ i 3 sałdatoŭ.

Tymčasowy ŭrad pazwoliŭ wajennamu ministru i ministru ŭnutrenych spraŭ spyniać peryodyčnyje wydańnia za pryzywy da niesłuchmianaści ŭłaści, narušeńnia wajennych pawinnaściej i da gwałtoŭ, addajučy redaktaroŭ ich pad sud.

ŽENIEWA. «Petit Parisien» danosić s Pieciarburha, što Kierenskij zahadaŭ prymusowy nabor usich mužčyn ad 18 da 46 hadoŭ. Členy skinutaj dynastyi hetak sama padlehajuć wajennaj pawinnaści, jak sałdaty.

Rasiejski front u uschodniaj Halićynie ŭžo 23 lipnia byŭ adsunut na 50—60 kilom. na šyryni 250 kilom.

BAZEL. S Pieciarburha danosiać: Rasieja ustupiła Złučenym Štatam prynaležnuju jej ješče časć Sachalina.

PIECIARBURH. Za 1916 hod prywoz u Rasieju pierawysiŭ wywaz na 2.107 miljonaŭ rub., a ješče ŭ 1913 hadu Rasieja wywoziła tawaroŭ na 138 milionaŭ rub. bolš, čym u jaje prywozili.

Z usiaho świetu.

PARYŽ. Predstaŭniki pieciarburskaj rady rab. i sałd. pryjechali siudy z Londona.

ŽENIEWA. Llojd Džordž skazaŭ paryžskim žurnalistam:

Anhlija maje ciapier kala 5 miljonaŭ sałdatoŭ, nia ličučy poŭmiljona kolonijalnych wojsk.

LONDON (W.T.B., Reŭter). U Lidsie było pastanoŭleno naładzić radu rab. i sałd. pawodłuh rasiejskaho prykładu.

Hetkaja rada sabrałasia i ŭ Sausgieci, akrainie Londona. Na zasiedańni rady ŭ kaściele ŭwarwałasia hrupa ludziej dziela patryotyčnaj demonstracii, i uzniałasia bojka z miralubcami. Pry wychadzi miralubcoŭ publika abkidała ich bałotam. Kaściol u siarodku zniščen.

Na padobnyn že zasiedańni u Njukastli sałdaty i matrosy abjawili zdrajcami ŭsich, chto budzie hawaryć ab miry. Kaliž na zasiedańni było pastanoŭleno pracawać za mir, sałdaty ŭwarwalisia tudy i pačali bić usich.

KOPENHAGA. U Korku, ŭ Irlandzii, sinn-fejnery ustroili razruchi, katoryje pryniali charakter adkrytaj rewolucii. Byli pryzwany wojski s kulemiotami i artyleryjej. De Waiera zajawiŭ: «My zmahajemsia za poŭnuju niezaležnaść Irlandzii. Pry sprobie ŭwiaści gwałtam wajskowuju pawinnaść pačniecca adkrytaja wajna. Maja hłaŭnaja zadača — dać aružže i orhanizawać maich adnadumcoŭ».

BERN. Francuskaja pałata wyskazała dawierje ministerstwu Ribo pieréwahaj 281 proci 183 hałasoŭ. Heta ličać za znak asłableńnia dawierja parlamentu da ciapierašniaho prawicielstwa.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

27.VII. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U wiečary artyleryjskaja bitwa u Flandryi ŭznoŭ dajšła najwialikšaj siły. Razwiedki anhličan usiudy adkinuty. Pry Honkur, na poŭnačy ad S.-Kanten, našy družyny, ŭwarwaŭšysia ŭ warožyje akopy, ŭziali mnoha pałonnych.

Front niamieckaho Naśledníka: Pry Šmen de Dam, na poŭdni ad Aj, la chutara Irtbis i Wysokaj hary francuzy wiali daremnyje kontrataki. Na adrezku Aj čysło ŭziatych nami pałonnych dajšło ŭžo 1450 duš. Zdabyty 16 kulemiotaŭ i 70 šybkastrelnych strelb. Na ŭschodzi ad Siuip naš nabieh na warožyje akopy daŭ nam mnoha pałonnych.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Hrupa wojsk Bem-Ermoli:

Na wačach niamieckaho impieratara našy dywizii ŭ wostrych bitwach pasunulisia dalej upiarod na ŭschodnim bierazi Sereta. Na poŭdni, nia hledziačy na ćwiordy adpor rasiejcoŭ, my pierajšli cieraz rečku Hniezna i cieraz Seret ad Trembowli da Skomoroča. Naabapol Dniestra my šparka jdziem upiarod. Kołomeja ŭziata bawarskimi i aŭstryjackimi wojskami.

---

zywajem, nie prawom jakim opisanym, abo statutom, ale tolko swoim zdanjem, i upodobanjem władnost' swoju Hospodary, i koroli toho świeta nad ludmi rostiehali, ale iž často krot' ot prystojnoje swojeje powinnosti otstupowali, a na swoj tolko požytok reč natiehajučy o spolnoje dobroje wsich mało dbali ottul to było urosło, že ludi brydiečysie ich panowanjem, i zwirchnostiu, i nie Hospodarami, ale tyranami onyje nazywajučy na samom tolko statutie, i prawie opisanym wsio bespiečenstwo, i dobroje Reči Pospolitoje zasażali, a proto on wielikij i zacnyj fiłozof hrečeskij, Arystoteles powiedił, že tam bełłua, a po našomu dikoje źwiera panujet', hdzie čołowiek wodłuh upodobanja swojeho władnost' swoju rostiehajet', a hdzie prawo horu majet' tam sam Boh wsim władniet'.

* * *

Pačatak ahulnaj pradmowy da Statuta Litouskaho 1688 h.

Obačywali to usich wiekow ludi mudryje že w koždoj Reču Pospolitoj čołowieku počstiwomu, ničoho nie majet' byti dorožšoho nad wolnost', a niewoleju tak majet' hyditi že nie tolko skarbami, ale i śmiertju jeje od siebie othoniati jest powinien, a proto ludi počstiwyje nie tolko majetnosti, ale i hori swoich protiw koždomu niepryjacielu wynositi nie żałujut', aby pod ich okrutnoje panowanje nie prychodili, a z wolnosti swojeje budučy złupleny wodłuh woli i mysli ich jako niewolniki nie musieli žyti.

Na presławnyje a starowiečnyje klejnoty ili herby Jaśniewielmožnaho Pana, Pana Lwa Sapiehi Podkancleraho Wielikaho Kniažstwa Litowskaho, Słonimskaho, Miadielskaho, Markowskaho i dalšych Starosty, epihramma. Andreja Rymšy.

Wsio możem swaim okom, łacno obačyti,
Dołżyniu i šyrokost', šnurom poznačyti,
I čołowieka možem, poznati po twary
leśli w sobie nie majet' lišnieje prywary,
A hdie cnota sobie obrała osiełost'
Tam rostorop jest do wsioho, i mužskaja śmiełost',
Kotoraja zacnyje zawždy domu budi
I klejnoty rozdajet', tymi słynut' ludi,
Bo takije nijkoli s swieta nie izchodziet',
Ale odin po druhom wo wieki sławu płodiet'.

Z djarjuša Samuela Maskiewiča.

(Kaniec XVI stalećcia 1598—1600).

... A położenje zamku i miesta Smolenskoho takoje jest: mieży zamkom a miestom, reka Dniepro opływaje, zež jest na odnej storonie zamok, na druhoj miesto. Jest odna hora zamkowaja sustromna wielmi ku Dnieprowi, rowoŭ wielmi mnoho majučaja i hłybokich; hor na jej siem, onom z odnoje do druhoje pierechody byli-by utrudliwyje jeśliby nie mosty. Miesto až do Dniepra u roŭniejšomu miejscu osaženo niżli zamok, ale u hrazkomu a bołocistomu, a protož hora ŭdajetsie dalej jako i ŭ zamku. Mur zamkowyj šyroki na try sažni, a wysoki na 3 kopije; bakšt koło jeho tak u kwadracie jako i kruhłych trydcać osiem, a bakšta ot bakšty położena jest na sažni dwsto. Okruh muru zamkowoho zwyž mili ŭ sobie majeć.

Pry šancach, podle muru, murowanaja cerkoŭ swiatoho Michajły Archanjeła, na kotoroj za onoho tyrana (Iwana Hroznaho) był, opowiedajuć, wierch zołoty i u wielikoje šanobliwosci, cudami ŭsłaulena była. Cerkwu tuju car moskowskij razhniewawšysia zburyci i z diel wierch zbici roskazał, a także złupici jeje, jak po molitwie u jej, jemu sia bitwa s korolom Stefanom nie statasia po myśli jeho.

Front erc-hercoga Jozefa: U paŭnočnaj čaści lasistych Karpatoŭ našy wojski hnalisia za adychodziŭšymi na Prut worahami. U harach uznialisia nowyje bitwy. My addali woraham dalinu Sowei da wierchniaho ciačeńnia Putny.

28.VII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Silnaja bajewaja čynnaść artyleryi na fronci Flandryi trywaje dalej. Słahońnia ranicaj na šyrokim fronci iznoŭ pačaŭsia strašenny barabanny ahoń.

Front niamieckaho Naślednika: Na poŭdni ad Aj iznoŭ adbity dźwie francuskije ataki na zdabytyje nami pazycii pry Šmen de Dam.

U Bitwach na pawietry worahi utracili 13 samalotaŭ.

U načy my s pawietra abkidali bombami Paryž. Našy latuny wiarnulisia ŭsie.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Hrupa wojsk hien. Bem-Ermoli:

Na ŭschodzi i pałudziennym uschodzi ad Tarnopola našy dywizii zdabyli nowyje wakolicy. Naabapoł Dniestra razbityje rasiejskije armii, niščučy darohi i čyhunki, adstupajuć dalej. Našy korpusy minuli liniju Jahielnica-Horodenka-Zabłotow.

Front erc-hercoga Jozefa: Wojski padychodziać k dalinie Pruta nižej Kołomei. Na zachodzi ad darohi Seletyń—Fundul Moldowi zdabyty nowyje warožyje pazycii. Na nižniaj Putnie našy wojski ŭziaty pierad pierawažywaŭšymi worahami nazad na Bereckije hory.

29.VII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Artyleryjskaja bitwa u Flandryi trywała ad samaj ranicy da poznaho wiečara z najwialikšaj u hetaj wajnie siłaj. U niekolkich punktach frontu byli wostryje piešyje bitwy. Na ŭschodzi ad Monši ŭ načy prabawali šturmawać anhlickije bataljony, ale jany adbity paniośšy wialikije straty.

Front niamieckaho Naślednika: Na pałudziennym uschodzi ad Aj francuzy šturmawali ješče 4 razy. U wostraj bitwie jany ŭsie adbity.

Zbity 35 warožych samalotaŭ.

Paručyk Dostler sa swajej eskadraj zništožyŭ warožuju eskadru i sam zbiŭ 20-ho woraha. Paručyk Tuček zbiŭ swaich 19-ho i 20-ho worahoŭ.

Uschodni teatr.

Front Leopolda Bawarskaho: Hrupa wojsk Bem-Ermoli:

U uschodniaj Haličynie rasiejcy naabapoł Husiatyna adkinuty za impierskuju hranicu. Našy korpusy dajšli raki Zbruča i sutokaŭ Sereta z Dniastrom. Silnaj atakaj my pierełamali pazycii rasiejskich arjergardoŭ na pałudziennym uschodzi ad Horodenki. Pahonia naabapoł Dniestra idzie dalej.

Front erc-hercoga Jozefa: U dalinie Čeremoša ŭziaty Kuty. My pierachodzim cieraz raku. U harach našy dywizii hnali worahoŭ za darohaj Šypot-Mołdawa-Sulica. Silnyje rasiejskije ataki na poŭdni ad Ojtosa adbity.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 29.VII. Uschodni teatr: Na wierchniaj Putnie pad naciskam worahoŭ zrobleny patrebnyje pierestanoŭki.

Kala wajny.

BERLIN. Kancler Miachaelis pryniaŭ predstaŭnikoŭ partyj pruskaho sejmu, ŭ hutarcy s katorymi jon zajawiŭ ab mahčymaści mirnych pierehaworaŭ u wielmi niedalokaj budučynie.

BERLIN. Impierski kancler Michaelis skazaŭ zaprošenym žurnalistam:

«Pramowa Llojda Džordža jasna pakazała, što Anhlija nia choče mira na asnowi uhody i parazumieńnia, a choče poŭnaj addačy Niamieččyny pad ułaść jaje worahoŭ. Ja pytajusia u francuskaho ŭradu: čy jon pryznajecca, što jašče pierad samym pačatkam rasiejskaj rewolucii Francija zrabiła s carskim uradam umowu ab šyrokich zawajewańniach? 27 studnia francuski pasoł u Pieciarburzi, Paleołog, atrymaŭ s Paryža paŭnamočče padpisać umowu z Rasiejej. Francuski prezydent daŭ swaju zhodu na heta. Tut jasna wyjaŭlajecca žadańnie Francii prymusić rasiejski narod dalej lić swaju kroŭ dziela imperyalistyčnych met Francii.

WIENA. (W.T.B.). Aŭstryjacki minister zahraničnych dzieł hr. Černin zajawiŭ u hutarcy z aŭstyjackimi žurnalistami:

„My nikoli nie prystaniem na hanlebny dla nas mir. Raniej ci paźniej heta wajna pawinna zakončycca miram na asnowie uhody. Z hetaj pryčyny ŭsie dalejšyje achwiary narodaŭ nie majuć nijakaj mety“.

NJU-JORK. Senatar Ston razam z 18-ciu inšymi senatarami padaŭ kongressu prajek pačać hutarku ab mirnaj pramowie niamieckaho kanclera.

AMSTERDAM. Hołandzkaja liga proci wajny zwiarnułasia da hetkaj-že anhlickaj ligi s prośbaj zrabić nacisk na anhlicki parlament dziela mira i namowić jaho razhladzieć niamieckije mirnyje predłažeńnia.

ROTTERDAM. Anhlickaja Nižniaja Pałata paśla wielmi haračych sporak 148-miu proci 19-ci hałasoŭ adkinuła rezoluciju Makdonalda ab miry. U rezolucii było skazano, što pryniataja niamieckim parlamentam rezolucija ab miry maje tyje-ž pryncypy, za jakie Anhlija barołasia. Rezolucija predłahała anhlickamu ŭradu apublikawać swaje mirnyje trebawańnia.

PARYŽ. (Hawas). Zasiedaŭšaja tut narada sajužnikoŭ ab bałkanskich sprawach pryniała hetkuju rezoluciju:

Sajuznyje dzieržawy pastanawili nie składać swajho aružža, pakul nowaja prastupnaja napaść imperyalizmu centralnych dzieržaŭ nia zrobicca niemahčymaj.

Narada, miž inšym, razhledała predłažeńnie rasiejskaj rady rab. i sałd. pierehladzieć wajennyje i mirnyje mety sajužnikoŭ.

BERLIN. Centralnyje dzieržawy zaniali

u Belhii	— 28.980	kw. kilom.
u Francii	— 19.220	„ „
u Rasiei	—280.450	„ „
u Rumynii	—100.000	„ „
u Serbii	— 85.867	„ „
u Čornahoryi	— 14.180	„ „
u Ałbanii	— 20.040	„ „
Razam	—548.737	„ „

Sajužniki zaniali

u Elzas-Lotarynhii	—900	kw. kil.
u Haličynie i Bukowinie da niamieckaho nastupleńnia	— 25.500	„ „

BERLIN. Na poŭnačy i na ŭschodzi ad Tarnopola 26 lipnia išli wielmi ciažkie bitwy. Našy batarei adkryli ŭsie razam ahoń u hustyje massy rasiejcoŭ na adlehłaści 500 metroŭ, pryčyniŭšy im strašennyje straty, jakije pakinuć ab sabie napeŭna wiečnuju pamiać jak u niemcoŭ, tak i u rasiejcoŭ. Chwali šturmawaŭšych rasiejcoŭ dachodzili 14 radoŭ. Rasiejskaje adstupleńnie zachapiło ciapier front 350 kilom. šyroki. Uporstwo, katoraje wykazywajuć ješče rasiejcy na krajnim poŭdni, nia može pieremianić chodu wypadkoŭ na ich pałudzienna zachodnim fronci.

BERLIN. Rasiejskije apawieščeńnia ab słabym adpory rasiejskich arjergardoŭ — niepravilnyje. Hetyje wiestki— tendencyjnyje. Naadwarot, rasiejskije wojski ŭsiudy bilisia z niezwyčajnaj zajadłaściu.

ŽENIEWA. Francuskije hazety z wiali- aj trywohaj sočać za prypadkami na rasiejskim fronci, katoryje, pawodłuh dumki francuskich aŭtorytetoŭ, pakazwajuć, što ŭsie nadziei na asłableńnie Niamieččyny—pustyje.

LUGANO. «Corr. d. Sera» danosić z Ryma:

Prypadki ŭ Rasiei prymušajuć usich sajužnikoŭ učynić kroki dziela ratunku Rasiei. Ahulnaje nastupleńnie sajužnikoŭ, spierša adłoženaje, pačniecca hetymi dniami.

BERLIN. (W.T.B.). Na paŭnočnym wajennym teatry našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 23.500 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u Anhlickim kanali: 20.500 tonn.

U pojasie błokady nawakoł Anhlii iznoŭ zatopleny 26.000 tonn.

U Siarodziemnym mory iznoŭ zatopleny 20.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U Atłantyckim akianie i paŭnočnym mory našym padwodnymi łodkami iznoŭ zatoplpny 6 parachodaŭ i 4 paruśniki.

Ad pačatku nieahraničenaj padwodnaj wajny zatopleno hetak užo bolej 5 miljonaŭ tonn.

BERLIN. Adzin z našych latučych karabloŭ zrabiŭ 27 lipnia nalot na Alandzkije astrawy. Nia hledziačy na wostry abstreł, jon wiarnuŭsia biez nijakaj škody.

ABWIESTKI.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej